

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

24 ноември 2016 година *

„Преюдициално запитване — Социална политика — Директива 2008/94/ЕО — Член 8 — Закрила на работниците в случай на неплатежоспособност на техния работодател — Разпоредби относно социалната сигурност — Приложно поле — Мерки, необходими за закрита на придобити или евентуални права във връзка с пенсии на работници и служители по силата на допълнителна пенсионна схема — Задължение за уреждане на право на отделяне от масата на несъстоятелността на неплатените пенсионни вноски — Липса“

По дело C-454/15

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Hessisches Landesarbeitsgericht (Върховен трудов съд на провинция Хесен, Германия) с акт от 1 април 2015 г., постъпил в Съда на 24 август 2015 г., в рамките на производство по дело

Jürgen Webb-Sämann

срещу

Christopher Seagon, действащ в качеството на синдик на Baumarkt Praktiker DIY GmbH,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: М. Pešič, председател на състава, А. Prechal (докладчик), А. Rosas, С. Toader и Е. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: М. Bobek,

секретар: V. Giacobbo-Peyronnel, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание на 4 юли 2016 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за г-н Webb-Sämann, от R. Buschmann и J. Schubert,
- за г-н Seagon, действащ в качеството на синдик на Baumarkt Praktiker DIY GmbH, от Е. Hess и L. Hinkel, Rechtsanwälte,
- за германското правителство, от R. Kanitz и Т. Henze, в качеството на представители,

* Език на производството: немски.

— за Европейската комисия, от М. Kellerbauer и Т. Maxian Rusche, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание на 8 септември 2016 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Директива 2008/94/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 година относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на техния работодател (ОВ L 283, 2008 г., стр. 36).
- 2 Запитването е подадено в рамките на спор между г-н Webb-Sämnn и г-н Seagon, действащ в качеството на синдик на Baumarkt Praktiker DIY GmbH (наричано по-нататък „Baumarkt Praktiker“), във връзка с правото на отделяне от масата на несъстоятелността на дължимите от това дружество пенсионни вноски преди настъпването на неплатежоспособността му.

Правна уредба

Право на Съюза

- 3 Съображение 3 от Директива 2008/94 гласи:

„Необходими са разпоредби за закрила на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на работодателя и за да им се осигури минимално ниво на защита, в частност за да се гарантира изплащането на дължимите им вземания, като се отчита необходимостта от балансирано икономическо и социално развитие в [Съюза].[...]“.

- 4 Член 3 от тази директива гласи следното:

„Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да осигурят, че гарантиращият орган гарантира, при спазване на член 4, изплащането на дължимите вземания, произтичащи от трудови договори или трудови правоотношения, включително тогава, когато се предвижда от националното законодателство, от обезщетения при прекратяване на трудовото правоотношение.

Вземанията, които се погасяват от гарантиращия орган, представляват плащания по дължими вземания, отнасящи се към период преди и/или когато е приложимо, след определена от държавите членки дата“.

- 5 Съгласно член 4 от посочената директива:

„1. Държавите членки имат възможността да ограничат отговорността на гарантиращия орган, посочена в член 3.

2. В случай че държавите членки упражнят предоставената им съгласно параграф 1 възможност, те определят продължителността на периода, за който гарантиращият орган изплаща дължимите вземания. Въпреки това този период не може да бъде по-кратък от периода, покриващ възнаграждението за последните три месеца на трудовото правоотношение преди и/или след датата, посочена в член 3, втора алинея.

[...]

3. Държавите членки могат да въвеждат тавани за плащанията, извършвани от гарантиращия орган. Тези тавани не трябва да падат под нивото, което е социално съвместимо със социалната цел на настоящата директива.

Ако държавите членки се възползват от тази възможност, те следва да уведомят Комисията за методите, използвани при определянето на тавана“.

6 Член 6 от същата директива предвижда:

„Държавите членки могат да постановят, че членове 3, 4 и 5 не се прилагат по отношение на вноски, дължими по силата на националните законно установени социално-осигурителни схеми или по силата на допълнителни пенсионни схеми, създадени от една компания или между компании, които съществуват извън националните законно установени социално-осигурителни схеми“.

7 Член 8 от Директива 2008/94 гласи:

„Държавите членки гарантират, че са взети необходимите мерки за закрила на интересите на работниците и служителите и на лицата, напуснали предприятието или дейността на работодателя към датата на изпадането му в неплатежоспособност, по отношение на техните придобити права или на техните евентуални права във връзка с пенсии, включително за вземанията на наследниците, по силата на допълнителни пенсионни схеми, създадени от една компания или между компании, които съществуват извън националните законно установени схеми за социална сигурност“.

8 Член 11, първа алинея от тази директива има следното съдържание:

„Настоящата директива не засяга правото на избор на държавите членки да прилагат или да въвеждат закони, подзаконови или административни разпоредби, които са по-благоприятни за работниците или служителите“.

Германското право

9 Член 47 от Insolvenzordnung (Кодекс за несъстоятелността) гласи:

„Всяко лице, което по силата на вещно или лично право може да претендира, че дадено имущество не принадлежи на масата на несъстоятелността, не е кредитор в производството по несъстоятелност. Правото му да иска отделяне на имуществото се урежда от правилата, приложими извън производството по несъстоятелност“.

10 Член 165 от Книга III на Sozialgesetzbuch (Кодекс за социална сигурност) гласи следното:

„1. Работниците или служителите имат право на обезщетение при неплатежоспособност, ако са заети на територията на Германия и ако при откриване на производството по несъстоятелност все още имат вземания за трудови възнаграждения за последните три месеца на заетост.“

[...]

2. Вземанията за трудови възнаграждения включват всяко възнаграждение, основано на трудово правоотношение. [...] Ако работникът или служителят е преобразувал част от възнаграждението си в съответствие с член 1, параграф 2, точка 3 от Betriebsrentengesetz (Закон за подобряване на системата за професионално пенсионно осигуряване) и ако тази част от възнаграждението е внесена в пенсионен или осигурителен фонд, преобразуването на възнаграждението се счита за неприключило за целите на изчисляването на обезщетението при неплатежоспособност, доколкото работодателят не е платил вноските на органа, натоварен с плащането на пенсията“.

Спорът в главното производство

- 11 Г-н Webb-Sämnn е бил нает на работа на непълно работно време от Baumarkt Praktiker, считано от 18 ноември 1996 г. На 1 октомври 2013 г. е било открито производство по несъстоятелност по отношение на това дружество. Г-н Seagon е бил назначен за синдик.
- 12 Г-н Webb-Sämnn е сезирал Arbeitsgericht Darmstadt (Трудов съд Дармщад, Германия) с иск, целящ г-н Seagon, в качеството му на синдик на Baumarkt Praktiker, да бъде осъден да му заплати сумата 1 017,56 EUR ведно с лихвите. Жалбоподателят в главното производство е обяснил, че сумата представлява вземанията за заплати, които Baumarkt Praktiker е трябвало да плати по индивидуалната му пенсионна сметка в Hamburger Pensionskasse като вноска в професионален пенсионен фонд.
- 13 Вземанията, включително и тези за вноски по професионалната пенсионна схема, които обхващат периода от три месеца, предхождащ датата на откриване на производството по несъстоятелност, са били удовлетворени от гарантиращия орган. Впоследствие страните в главното производство спорят единствено относно правото да се иска отделяне от масата на несъстоятелността на плащания по професионалната пенсионна схема за месеците от януари до юни 2013 г. включително.
- 14 Г-н Webb-Sämnn изтъква в този контекст, че има право да поиска отделяне от масата на несъстоятелността на сума в размер на претендираната, съгласно член 47 от Кодекса за несъстоятелността. Той допълва, че тази сума е била задържана при условията на доверително управление и следователно не е част от масата на несъстоятелността. Г-н Webb-Sämnn се позовава също така на член 8 от Директива 2008/94, претендирайки, че след като правото на отделяне на дължимите суми от масата на несъстоятелността не му е било признато, тази разпоредба в случая е нарушена.
- 15 Г-н Seagon поддържа, че претендираната от г-н Webb-Sämnn сума никога не е излизала от патримониума на Baumarkt Praktiker и по-специално че не е бил сключен никакъв договор за доверително управление относно тази сума между г-н Webb-Sämnn и Baumarkt Praktiker. Следователно според г-н Seagon г-н Webb-Sämnn не може да се позове на член 47 от Кодекса за несъстоятелността, за да претендира, че разполага с право на отделяне на сумата.
- 16 Arbeitsgericht Darmstadt (Трудов съд Дармщад) отхвърля иска на г-н Webb-Sämnn. Тази юрисдикция, най-напред, отбелязва, че той няма право на превод на пенсионните вноски по собствената си сметка и че може да претендира само едно плащане по индивидуална си пенсионна сметка. По-нататък, тя отбелязва, че г-н Webb-Sämnn не е представил доказателство за наличието на договор за доверително управление с Baumarkt Praktiker. Най-сетне, подчертава, че дори да се приеме, че такъв договор е бил сключен, право на отделяне на вземането било изключено поради неопределяемия характер на фидуциарния актив по отношение на сумите в масата на несъстоятелността.

- 17 Г-н Webb-Sämann обжалва това решение пред запитващата юрисдикция. В продължението на дебатите между страните, така както са описани в точки 14 и 15 от настоящото решение, запитващата юрисдикция пита дали член 8 от Директива 2008/94 изключва тълкуване на член 47 от Кодекса за несъстоятелността, съгласно което г-н Webb-Sämann не е имал право на отделяне на сумата на вноските, непреведени от Baumarkt Praktiker на Hamburger Pensionskasse.
- 18 В този контекст Hessisches Landesarbeitsgericht (Върховен трудов съд на провинция Хесен, Германия) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:
- „Нарушава ли се разпоредбата на член 8 от Директива 2008/94 или друга разпоредба от правото на Съюза с национална уредба, в която е застъпено тълкуването, че по отношение на вземания за дължими работни възнаграждения, предоставени на работодателя на влог, за да бъдат преведени на определен падеж на дадена пенсионноосигурителна каса, които вземания не са обособени от работодателя по специална сметка, не е налице право да се иска отделяне от масата на несъстоятелността съгласно член 47 от Кодекса за несъстоятелността?“.

По преюдициалния въпрос

- 19 С въпроса си запитващата юрисдикция пита по същество дали член 8 от Директива 2008/94 трябва да се тълкува в смисъл, че той изисква, в случай на неплатежоспособност на работодателя, удържките от заплатите на бивш работник, преобразувани в пенсионни вноски, които този работодател е трябвало да преведе по пенсионна сметка на този работник, да бъдат отделени от масата на несъстоятелността.
- 20 Като начало следва да се отговори на въпроса, повдигнат от г-н Seagon и от Комисията в писмените им становища, а именно дали член 8 от Директива 2008/94 се прилага по делото в главното производство, или то се урежда изключително от член 3 от посочената директива, което предполага отграничаване на приложното поле на всяка от тези разпоредби.
- 21 Член 3 от Директива 2008/94 налага на държавите членки да предприемат необходимите мерки, за да осигурят, че гарантиращият орган гарантира, при спазване на член 4 от нея, изплащането на дължимите вземания на работниците и служителите.
- 22 Съгласно член 6 от тази директива държавите членки имат възможността да предвидят, че членове 3, 4 и 5 от посочената директива не се прилагат към вноските, дължими на основание допълнителни пенсионни схеми. Възможността за отделяне на тези вноски предполага също, че те попадат по принцип в приложното поле на член 3 от същата директива.
- 23 Все пак от изложеното по-горе не може да се направи извод, че неплатените пенсионни вноски са изключени от приложното поле на член 8 от Директива 2008/94. От текста му следва, че този член налага на държавите членки да вземат необходимите мерки за защита на интересите на работниците и служителите, що се отнася до придобитите от тях пенсионни права на основание допълнителни професионални пенсионни схеми в рамките на едно или няколко предприятия извън законоустановените национални социалноосигурителни схеми.
- 24 Въпреки че пенсионните вноски не са изрично посочени в член 8 от Директива 2008/94, те са в тясна връзка с придобитите или евентуални пенсионни права, които тази разпоредба цели да защити. Всъщност тези вноски имат за цел да финансират придобитите права в полза на работника и служителя към момента на пенсионирането му. В това отношение Съдът вече е приел, че неплащането на вноските от работодателя може да представлява причина за липсата на достатъчно средства по допълнителната професионална пенсионна схема, положение, което

се урежда от член 8 от посочената директива (вж. в този смисъл решение от 25 април 2013 г., Hogan и др., C-398/11, EU:C:2013:272, т. 37—40). От това следва, че както член 3, така и член 8 от същата директива са относими в случай на неплащане на пенсионните вноски.

- 25 Това не променя факта, че член 3 и член 8 от Директива 2008/94 имат различни цели и се отнасят до две отделни форми на защита.
- 26 Що се отнася до член 3 от посочената директива, той налага плащането на дължимите вземания, включващи не само вземанията за работни заплати, но също и, при спазване на член 6 от същата директива, някои вноски като вземания за работни заплати да бъдат гарантирани от гарантиращите органи. Освен това член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2008/94 предоставя на държавите членки възможността да ограничат приложното поле на член 3 от нея. Такова ограничаване може да се отнася както до продължителността на периода, за който се отнася плащането на дължимите вземания от гарантиращия орган, така и до тавана, до който тези плащания са ограничени. Освен това защитата, уредена в член 3 от посочената директива, се отнася по принцип до краткосрочните вземания, както отбелязва генералният адвокат в точка 46 от заключението си.
- 27 Член 8 от Директива 2008/94 обаче, от своя страна, има по-ограничен материален обхват, доколкото цели да защити интереса на работниците от плащане на пенсионните им права. Освен това този член, противно на членове 3 и 4 от посочената директива, не предвижда изрично възможността държавите членки да ограничават равнището на защита (решение от 25 януари 2007 г., Robins и др., C-278/05, EU:C:2007:56, т. 43). Най-сетне, за разлика от член 3 от същата директива член 8 от нея цели да гарантира защита на интересите на работещите по дългосрочни трудови договори, като се има предвид, че тези права, що се отнася до придобитите или евентуални права, по принцип обхващат целия срок на пенсията.
- 28 От изложеното по-горе следва, че член 8 от Директива 2008/94 се прилага в случая на неплатени пенсионни вноски, доколкото те не са компенсирани по силата на член 3 от тази директива. Както генералният адвокат отбелязва в точка 37 от заключението си, защитата, която гарантира член 8 от посочената директива, е допълваща спрямо тази, гарантирана в член 3 от същата директива; и едната, и другата от тези разпоредби могат да се приложат едновременно към един и същ казус.
- 29 В настоящия случай от преписката пред Съда следва, че г-н Webb-Sämman е получил, по силата на член 165 от Книга III на Кодекса за социална сигурност, обезщетение при неплатежоспособност на основание неизплатените му вземания за трите месеца работа, предхождащи откриването на производството по несъстоятелност срещу Baumarkt Praktiker. Освен това, тъй като Федерална република Германия не е използвала възможността, предоставена ѝ от член 6 от Директива 2008/94, да изключи пенсионните вноски от приложното поле на член 3 от тази директива, жалбоподателят в главното производство е бил обезщетен и що се отнася до пенсионните вноски за същите три месеца. Делото в главното производство се отнася обаче до пенсионните вноски, дължими за периода от девет до три месеца преди откриването на производството по несъстоятелност. След като тези дължими вноски не са дали възможност за никакво компенсаторно обезщетение и липсата на плащане задължително се е отразила върху размера на евентуалните права, те попадат в приложното поле на член 8 от посочената директива.
- 30 Поради това поставеният въпрос следва да се разгледа под призмата единствено на член 8 от Директива 2008/94.

- 31 Съгласно съображение 3 тази директива цели по-конкретно „закрила на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на работодателя“ и „да им се осигури минимално ниво на защита [...] като се отчита необходимостта от балансирано икономическо и социално развитие в [Съюза]“.
- 32 По този начин Директивата, която се стреми да постигне равновесие между интересите на работниците и служителите и нуждите от балансирано икономическо и социално развитие, има за цел да осигури на тези работници и служители минимална степен на закрила в правото на Съюза, без да се засяга, съгласно член 11 от нея, възможността за прилагане или въвеждане на по-благоприятни разпоредби от държавите членки. Равнището на закрила, изисквано от Директивата за всяка от конкретните гаранции, които тя въвежда, трябва да бъде определено от гледна точка на формулировките, използвани в съответната разпоредба, тълкувани при необходимост с оглед на изложените по-горе съображения (вж. в този смисъл решение от 25 януари 2007 г., *Robins и др.*, C-278/05, EU:C:2007:56, т. 39—41).
- 33 Що се отнася до текста на член 8 от Директива 2008/94, той излага по общ начин, че държавите членки „гарантират, че са взети необходимите мерки за закрила на интересите на работниците и служителите“.
- 34 В това отношение Съдът вече е постановил, че държавите членки имат голяма свобода на преценка при определяне както на механизма, така и на степента на закрила на правата във връзка с пенсии по силата на допълнителна професионална пенсионна схема при неплатежоспособност на работодателя, която изключва задължението за пълно гарантиране (решения от 25 януари 2007 г., *Robins и др.*, C-278/05, EU:C:2007:56, т. 36 и 42—45 и от 25 април 2013 г., *Hogan и др.*, C-398/11, EU:C:2013:272, т. 42).
- 35 Макар държавите членки да се ползват с широка свобода на преценка при прилагането на член 8 от Директива 2008/94, те са в не по-малка степен задължени, в съответствие с преследваната от тази директива цел, да гарантират на работниците или служителите минималната защита, изискуема от тази разпоредба. В това отношение Съдът вече е постановил, че правилното транспониране на член 8 от посочената директива изисква работникът да получи в случай на неплатежоспособност на своя работодател поне половината от правата във връзка с пенсии, дължими въз основа на придобитите права на пенсия, за които е правил вноски по схема за допълнително професионално пенсионно осигуряване (вж. в този смисъл решения от 25 януари 2007 г., *Robins и др.*, C-278/05, EU:C:2007:56, т. 57 и от 25 април 2013 г., *Hogan и др.*, C-398/11, EU:C:2013:272, т. 51), без при това да изключва, че при други обстоятелства претърпените загуби биха могли също така, дори процентът им да е различен, да бъдат разглеждани като явно непропорционални в светлината на задължението за защита на правата на работниците или служителите, посочено в член 8 от същата директива.
- 36 В настоящия случай, от преписката, и по-специално от сведенията, предоставени от г-н *Webb-Sämann*, следва, че поради неплащането на пенсионните вноски в процесния период в главното дело пенсионните му права биха били сведени до сума в размер между 5 EUR и 7 EUR месечно. При тези обстоятелства, чиято достоверност трябва да бъде проверена от запитващата юрисдикция, следва да се приеме, че член 8 от Директива 2008/94 не изисква защита, която надхвърля вече предоставената в конкретния случай на жалбоподателя в главното производство.
- 37 Следователно и доколкото дадена държава членка изпълнява задължението да осигури минималната защита, изисквана от член 8 от Директива 2008/94, свободата ѝ на преценка относно механизма на защита на пенсионните права въз основа на допълнителна схема за пенсионно осигуряване в случай на неплатежоспособност на работодателя не би била засегната.

- 38 Предвид съвкупността на изложените по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 8 от Директива 2008/94 трябва да се тълкува в смисъл, че не изисква, в случай на неплатежоспособност на работодателя, удръжките от работните заплати на бивш работник, преобразувани в пенсионни вноски, които този работодател е трябвало да преведе по пенсионната му сметка, да бъдат отделени от масата на несъстоятелността.

По съдебните разноски

- 39 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Член 8 от Директива 2008/94/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 година относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на техния работодател трябва да се тълкува в смисъл, че не изисква, в случай на неплатежоспособност на работодателя, удръжките от работните заплати на бивш работник, преобразувани в пенсионни вноски, които този работодател е трябвало да преведе по пенсионната му сметка, да бъдат отделени от масата на несъстоятелността.

Подписи